

Anexa 1. Domeniile de finanțare GEF

I. BIODIVERSITATE

Se finanțează proiecte care susțin și promovează conservarea, utilizarea și managementul durabil al biodiversității în ecosisteme, inclusiv agro-biodiversitatea. Proiectele se referă exclusiv la conservarea *in situ*. Nu sunt eligibile proiectele pentru grădini botanice sau zoologice.

Trebuie ca proiectele să fie amplasate în zone cu o biodiversitate globală semnificativă, unde se regăsesc unul sau mai multe dintre următoarele elemente:

- un ecosistem sau o specie componentă sau pe cale de dispariție;
- arii periclitate cu o concentrare extraordinară de specii unice în regiune (“puncte fierbinți”);
- o prezență semnificativă a speciilor endemice;
- arii bogate în specii;
- habitate importante pentru speciile migratoare;
- arii care cad sub incidența unor tratate, legi, acorduri sau convenții internaționale ratificate de R.Moldova, cum ar fi Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES), Convenția privind diversitatea biologică, Convenția privind zonele umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice (Convenția Ramsar) Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa (Berna, 19 septembrie 1979), Convenția asupra conservării speciilor migratoare de animale sălbatice (Bonn, 23 iunie 1979), etc.

Activități eligibile potențiale:

PO GEF nr. 1: Ecosisteme aride și semi-aride

Prevenirea și controlul degradării solului prin elaborarea unor metode de utilizare durabile în vederea conservării biodiversității;

Demonstrarea unor soluții la nivelul comunității față de conservarea habitatelor și ecosistemelor naturale în și în jurul ariilor de conservare, inclusiv al ariilor protejate;

Intervenții strategice pentru reabilitarea ariilor degradate din interiorul și din jurul comunităților, refacerea speciilor furajere indigene/ a acoperirii vegetale, care sunt esențiale pentru economiile pastorale;

Eforturi de dezvoltare a capacității prin care se promovează păstrarea și aplicarea cunoștințelor și practicilor tradiționale relevante pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității/ agro-biodiversității.

PO GEF nr. 2: Ecosistemele costiere, marine și de apă dulce

Elaborarea unor planuri de gestionare integrată pentru comunitățile și localitățile din zonele costiere, lacustre și riverane;

Crearea unor alternative bazate pe comunitate pentru asigurarea mijloacelor de subsistență, prin care se reabilitează populațiile de specii endemice din ariile respective sau se reduc presiunile asupra ariilor de conservare și protejate care conservă biodiversitatea din ecosistemele costiere, marine și de apă dulce;

PO GEF nr. 3: Ecosistemele de pădure

Inventarierea cu ajutorul comunității (cercetare participativă) a biodiversității silvice și cunoașterea și utilizarea durabilă a resurselor tradiționale;

Realizarea unor proiecte de dezvoltare durabilă a comunității în jurul ariilor protejate;

Crearea unei scheme participative pentru gospodărirea resurselor naturale de către comunitățile locale, inclusiv tehnici de conservare a rudelor sălbatice ale plantelor și animalelor domestice pentru utilizarea durabilă a biodiversității;

Asigurarea unor mijloace de subsistență alternative pentru comunitățile locale care locuiesc în zonele tampon ale ariilor (protejate) cu o biodiversitate semnificativă pe plan global;

Promovarea producției și utilizării durabile de produse forestiere în afara celor lemnoase;

Elaborarea unor scheme de eco-turism viabile din punct de vedere ecologic, cu participare și administrare la nivel local.

PO GEF nr. 4: Ecosistemele montane

Promovarea unor practici durabile de utilizare a terenurilor de pe versanții munților în vederea protejării habitatelor de importanță globală;

Reabilitarea terenurilor de pe versanții montani ca mijloc de promovare a agro-biodiversității pe plan local prin utilizarea metodelor tradiționale / străvechi de amenajare în terase și gospodărire a apelor.

PO GEF nr. 13: Conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității biologice importante pentru agricultură

Gestionarea și utilizarea durabilă a biodiversității importante pentru agricultură, printre care se numără plante, animale și micro-organisme;

Dezvoltarea capacităților comunităților locale de a-și păstra și întreține cunoștințele, inovațiile și practicile relevante pentru conservarea și utilizarea durabilă a diversității agrobiologice;

Conservarea *in situ* a agro-biodiversității plantelor și animalelor;

Creșterea eficienței sistemelor de agricultură tradițională pentru conservarea soiurilor locale de plante de cultură, care pot avea o importanță locală și globală pentru securitatea alimentară și biodiversitate.

Biodiversitatea aflată în legătură cu problemele de degradare a solului

Prevenirea despăduririlor și promovarea utilizării și gestionării durabile a pădurilor în vederea conservării biodiversității;

II. SCHIMBĂRI CLIMATICE

Proiectele GEF SGP contribuie la îndepărtarea barierelor culturale, instituționale, tehnice și economice, precum și la promovarea diseminării unor tehnologii și măsuri accesibile, durabile și prietenoase față de mediu în cadrul localităților sau regiunilor. Ele se refera în primul rând la dezvoltarea capacităților locale; mai buna conștientizare a publicului larg cu privire la problemele legate de schimbările climatice, conservarea energiei și eficiența energetică; demonstrarea și diseminarea unor tehnologii și măsuri adecvate. Proiectele pot viza și reducerea costurilor unor tehnologii adecvate pentru uzul comunității, prin susținerea cercetării și dezvoltării aplicate și participative.

Activități eligibile potențiale:

PO GEF nr. 5: Îndepărtarea barierelor din calea conservării energiei și a eficienței energetice:

- Evaluarea participativă, bazată pe comunitate, a resurselor de energie locale și a utilizării acestora, precum și a alternativelor existente;
- Dezvoltarea capacității și desfășurarea unor activități de conștientizare privind schimbările climatice și repercusiunile acestora la nivel local, cu utilizarea cunoștințelor existente la nivel local despre evoluția climei și tiparele climatice identificabile în timp;
- Dezvoltarea capacității și desfășurarea unor activități de conștientizare în domeniul eficienței energetice.

PO GEF nr. 6: Promovarea adoptării unor surse de energie regenerabile prin îndepărtarea barierelor și reducerea costurilor de implementare:

- Proiecte demonstrative care presupun introducerea la nivelul comunității a unor tehnologii adecvate care utilizează energia solară: pompe solare pentru epurarea apei și irigații, utilizarea energiei solare pentru gătit, încălzire și energie electrică;
- Proiecte demonstrative care presupun utilizarea energiei eoliene pentru nevoile comunității și ale localității;
- Proiecte demonstrative în domeniul biogazului, în contexte adecvate, acolo unde există stimulente pentru asigurarea durabilității;
- Activități de cercetare și dezvoltare desfășurate în colaborare de comunitate și mediile universitare/ de cercetare în vederea producerii unor forme de energie alternative durabile, cu costuri scăzute, în cadrul unui proiect demonstrativ.

PO GEF nr. 11: Promovarea unui transport durabil din punct de vedere al mediului *

- Promovarea și susținerea trecerii la forme mai eficiente și mai puțin poluante de transport public și de mărfuri prin buna gestionare a traficului și utilizarea unor carburanți mai curați, mai ales în orașele mici și mijlocii;
- Desfășurarea unor campanii pentru transportul ne-motorizat (pe jos, pe bicicletă, patine cu roțile, scutere fără motor), de exemplu prin asigurarea unor piste pentru biciclete, facilități mai bune pentru pietoni, zone de parcare pentru transportul public etc.;
- Dezvoltarea capacităților pentru participarea comunității la formularea politicilor și proiectarea sistemelor de transport public urban și peri-urban;
- Formarea și dezvoltarea capacității pentru participarea ONG-urilor/ OC-urilor la elaborarea unor standarde de emisii pentru transportul pe uscat și monitorizarea acestor emisii.

Schimbările climatice aflate în legătură cu degradarea solurilor:

- Proiecte privind îmbunătățirea eficienței energetice (de ex. îmbunătățirea eficienței sobelor pe lemne, care contribuie la reducerea utilizării neviabile a lemnului de foc);
- Proiecte privind sursele de energie regenerabilă din mediul rural (energia solară, eoliană, a biomasei pentru iluminat, încălzirea apei, gătit și pompatul apei);
- Activități de utilizare a biocombustibililor / biomasei, care contribuie la refacerea solurilor degradate;
- Producția și recoltarea de biomasă și utilizarea sa în moduri viabile;
- Acoperirea cu biomasă în vederea producerii, recoltării și utilizării biomasei în modalități viabile.

SE REPETA ACTIVITATEA PRIPRIU ZISA

* GEF/SGP nu sprijină activitățile din domeniul autobuzelor, taxiurilor, vehiculelor cu trei roți sau scuterelor care folosesc CNG (gaz natural comprimat) sau LPG (gaz petrolier lichiefiat).

III. APELE INTERNAȚIONALE

GEF SGP finanțează proiecte care vizează comunitățile aflate în apropierea cursurilor de apă internaționale periclitate (inclusiv bazine hidrografice transfrontaliere) și a unor pericole transfrontaliere care le amenință ecosistemele.

GEF joacă un rol catalizator în ajutarea națiunilor în implementarea reformelor politice, instituționale și legale, cât și a investițiilor necesare pentru abordarea acestor preocupări complexe cu referire la resursele transfrontaliere de apă.

Se acordă prioritate amenințărilor pe care le reprezintă pentru apele internaționale sursele de poluare a apelor de suprafață și freatice aflate pe uscat, care degradează calitatea apelor internaționale. De asemenea, se acordă prioritate și prevenirii și controlului degradării ecologice a habitatelor de apă esențiale (adică a zonelor umede) care susțin biodiversitatea.

Proiectele pot viza prevenirea eliberării unor contaminanți cum ar fi: nutrienți, contaminanți biologici, poluanți organici persistenti (POP), sedimente și metale grele care amenință ecosistemele și nu pot fi neutralizate de ecosistemele marine și de apă dulce, sau se acumulează în organismele vii.

În același timp, pentru a realiza sinergia între programele regionale ce abordează problematica apelor internaționale, proiectele trebuie să fie:

- integrate în cadrul existent oferit de convențiile și acordurile de mediu, Programele Strategice de Acțiune regionale și Naționale, etc.;

Coordonarea dintre țări este de o importanță mult mai mare în acest domeniu de activitate a GEF decât în celelalte domenii.

Următorii factori diferențiază domeniul Apelor Internaționale față de alte domenii de activitate ale GEF:

1. Nu există o convenție unică, ca în toate celelalte domenii de activitate;
2. În marea majoritate a proiectelor sunt implicate mai multe țări, proiectele asigurând colaborarea la nivel regional pe baza acordurilor multilaterale regionale și a planurilor specifice de acțiune ale acestora;
3. Parteneriatele sunt elementele cheie pentru succesul proiectelor ce țin de Apele Internaționale;
4. Au componente și în alte domenii de activitate (biodiversitate, degradarea solului, și unele POPs).
5. Proiectele trebuie să fie realizate în colaborare cu proiectele GEF (mari și medii) în derulare;

Activități eligibile potențiale:

PO GEF nr. 8: Programe privind cursurile de apă

- Demonstrații la scară redusă a soluțiilor de reducere a fluxurilor transfrontaliere de poluanți la nivel local;
- Formularea unor programe de acțiune strategică pentru rezolvarea problemelor de poluare

transfrontalieră la nivel local;

- Susținerea dezvoltării capacității și furnizarea de asistență tehnică pentru conservarea speciilor și habitatelor în comunitățile de pescari și costiere confruntate cu pierderea biodiversității, sub forma unor specii transfrontaliere marine, de râu sau de lac esențiale.

PO GEF nr. 9: Domeniu de interes multiplu integrat – uscat și apă

- Inițiative comunitare care elimină cauzele surselor de poluare aflate pe uscat (cum ar fi manipularea viabilă a îngrășămintelor artificiale și naturale de natură organică și ne-organică, gestionarea agriculturii în conformitate cu Codul de Bune Practici în Agricultură);
- Gestionarea integrată la nivelul comunității a unei arii integrate formate dintr-un bazin de apă dulce și o zonă costieră, vizându-se problema degradării solului (prin despădurire) și contaminarea apei;
- Managementul și protecția integrată a apelor de suprafață și freactice (bazine și zone de deservire);
- Inițiative privind refacerea și protecția zonelor umede, care asigură beneficii atât pentru protecția biodiversității, cât și pentru îmbunătățirea calității apei.

PO GEF nr. 10: Programe privind contaminării

- Reducerea scurgerilor din agricultură sub forma îngrășămintelor chimice și a pesticidelor printr-o mai bună gospodărire a solurilor;
- Inițiative comunitare privind eliminarea surselor de poluare de pe uscat sau marine, mai ales a poluanților organici persistenti (POP), a nutrienților și a anumitor metale;
- Promovarea agriculturii ecologice în relație cu reducerea contaminării transfrontaliere a apelor de suprafață și freactice.

IV. DEGRADAREA SOLULUI

GEF PO Nr. 15: Managementul durabil al terenurilor (MDT)

Prioritățile GEF SGP în domeniul MDT se referă la dezvoltarea capacității și realizarea de investiții de bază.

1) MDT1 – Dezvoltarea capacității

Dacă proiectele GEF de dimensiuni mai mari vizează deseori „priorități identificate la nivel de țară”, în cadrul GEF SGP prioritățile identificate la nivel de comunitate sunt cele care primează.

Dezvoltarea capacităților trebuie să se bazeze pe potențialul comunităților locale în cauză, cum ar fi: actualizarea cunoștințelor locale tradiționale, a științei și tehnologiei privind irigațiile, gestionarea durabilă a pădurilor, sisteme tradiționale de păstorit, identificarea și utilizarea durabilă a plantelor medicinale, captarea apei și gestionarea cursurilor de apă, meșteșuguri bazate pe utilizarea durabilă a resurselor de biodiversitate, arii de conservare la nivel comunitar.

2) MDT-2 Implementarea activităților inovatoare și autohtone de management al terenurilor

Agricultura durabilă

- Adoptarea unor măsuri îmbunătățite privind cultivarea terenurilor, care nu au un impact negativ asupra stabilității structurii solului;

- Instituirea de perdele forestiere, benzi tampon și benzi filtru pentru a reduce eroziunea cauzată de ape și vânt;
- Protecția terenurilor agricole sau reabilitarea zonelor umede riverane sau costiere în vederea stabilizării debitelor hidrologice;
- Includerea practicilor de management durabil al terenurilor în sistemele elaborate pentru pregătirea preîntâmpinării secetei și a altor evenimente climatice extreme;
- Introducerea soiurilor de plante autohtone pentru a reduce riscul de pierdere a culturilor;
- Îmbunătățirea managementului deșeurilor agricole în vederea îmbunătățirii solului și a retenției apei.

Managementul durabil al pășunilor/pajiștilor

- Consolidarea sistemelor tradiționale viabile privind pășunile – proiecte demonstrative;
- Instituirea de mecanisme pentru rezolvarea conflictelor fauna sălbatică-șeptel-agricultură;
- Întărirea sistemelor de management al zonelor de stepă;
- Introducerea plantelor autohtone în vederea reinstalării programelor de management al incendiilor din zonele de stepă;
- Introducerea raselor autohtone de șeptel pentru a minimiza pierderile cauzate de adaptările naturale ale acestora;
- Instalarea de perdele forestiere pentru a reduce eroziunea cauzată de ape și vânt;
- Protecția și/sau reabilitarea pădurilor riverane sau a suprafețelor împădurite;
- Protecția și/sau reabilitarea vegetației naturale din zonele de reîncărcare a apelor freatice.

Managementul durabil al pădurilor și al suprafețelor împădurite

- Revigorarea sistemelor autohtone de gestionare a pădurilor/suprafețelor împădurite;
- Folosirea speciilor de arbori autohtoni cu utilizări multiple în vederea reabilitării ariilor degradate;
- Reabilitarea și protecția ariilor degradate sensibile din punct de vedere ecologic;
- Protecția și/sau reabilitarea pădurilor riverane și a zonelor umede, precum și a zonelor de reîncărcare a apelor freatice;
- Îmbunătățirea sănătății pădurilor, controlul speciilor invazive dăunătoare, consolidarea inventarului pădurii, monitorizare, evaluare, practici de recoltare durabile, instituirea loturilor de pădure comunitare care să asigure combustibilul lemnos ca alternativă la pădurile naturale și suprafețele împădurite;
- Pilotarea de mecanisme pentru compensarea comunităților locale care protejează stabilitatea, funcțiile și serviciile ecosistemului din punctul de vedere al cursurilor de apă pentru a asigura un debit stabil de apă de înaltă calitate în aval;
- Tehnologii și cunoștințe privind energia regenerabilă care reprezintă o alternativă la folosirea resurselor forestiere drept combustibil lemnos.

V. POLUANȚII ORGANICI PERSISTENȚI

GEF PO Nr. 14: Poluanți organici persistenți (POP)

În continuare sunt prezentate tipurile de activități eligibile în cadrul proiectelor finanțate de GEF SGP pentru acest domeniu de interes.

1) POP-1 Dezvoltarea capacității

- Organizarea și facilitarea unor ateliere de lucru de conștientizare care vizează dezvoltarea capacităților cu privire la POP, sursele acestora, deversările, impacturile și implicațiile în ceea ce privește sănătatea umană, aspectele socio-economice, mediul, soluțiile și alternativele la utilizarea acestor substanțe, precum și cel mai bun mod de abordare a POP la nivel de comunitate, local și/sau național;
- Facilitarea participării la implementarea Planurilor Naționale de Implementare (PNI) și monitorizarea activităților specifice privind POP, inclusiv a documentării și inventarierii producției, surselor, deversărilor, exportului, importului, utilizărilor și eliminării POP în domeniile prioritare din cadrul Strategiei Programului GEF SGP;
- Diseminarea publică a inventarelor locale de POP la oameni, animale și în mediu, inclusiv a utilizărilor, deversărilor și stocurilor de POP, pentru a abilita comunitățile locale în vederea influențării politicii guvernamentale și pentru a documenta eventualele încălcări ale Convenției de la Stockholm;
- Pregătirea și diseminarea materialelor publice de conștientizare (materiale tipărite, audio, video, CD, pagina web etc.) cu privire la POP, impactul, implicațiile și înlocuitorii acestora sau alternativele existente, în rândul comunităților locale, al ONG-urilor, OC-urilor, sectorului privat, al politicienilor și agențiilor guvernamentale.

2) POP-2 Implementarea reformelor politice/de reglementare și a investițiilor

- Promovarea și demonstrarea practicării agriculturii ecologice și durabile sub toate formele pe care le poate avea, dar cu un accent special pe abordările inovatoare și tradiționale care determină utilizarea într-o măsură redusă sau chiar deloc a pesticidelor POP;
- Generarea unor oportunități locale de afaceri și alternative, instalații de producție curate și inițiative generatoare de venituri cum ar fi promovarea și sprijinirea producției, generării, înlocuirii, comercializării, și utilizării mai multor înlocuitori nedăunători ai produselor care conțin POP sau a proceselor de producere a POP;
- Reducerea, reutilizarea și reciclarea deșeurilor medicinale, municipale și industriale generate și incinerate în vederea reducerii emisiilor de dioxine și furani;
- Dezvoltarea, vânzarea și utilizarea locală a produselor alternative care nu conțin DDT și POP;

3) POP-3 Demonstrarea tehnologiilor și practicilor inovatoare și eficiente din punct de vedere al costurilor

- Promovarea și demonstrarea practicării agriculturii ecologice și durabile sub toate formele, dar cu un accent special pe abordările inovatoare și tradiționale care determină utilizarea într-o măsură redusă sau chiar deloc a pesticidelor POP;
- Generarea unor oportunități locale de afaceri și alternative, instalații de producție curate și inițiative generatoare de venituri cum ar fi promovarea și sprijinirea producției, generării, înlocuirii, comercializării, vânzării și utilizării mai multor înlocuitori nedăunători ai produselor care conțin POP sau a proceselor de producere a POP;
- Reducerea, reutilizarea și reciclarea deșeurilor medicinale, municipale și industriale generate și incinerate în vederea reducerii emisiilor de dioxine și furani;
- Dezvoltarea, vânzarea și utilizarea locală a produselor alternative care nu conțin DDT și POP.